

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 191 (XXXV) — Nr. 1160

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Joi, 21 decembrie 2023

SUMAR

<u>Nr.</u>	<u>Pagina</u>
HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI	
1.272. — Hotărâre privind aprobarea Strategiei naționale în domeniul proprietății intelectuale 2024—2028 și a Planului de Acțiune în domeniul proprietății intelectuale 2024—2028, precum și pentru organizarea și funcționarea Comitetului interdepartamental pentru coordonarea strategiei și politicilor în domeniul proprietății intelectuale	2—3
ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE	
6.072. — Ordin al ministrului investițiilor și proiectelor europene pentru modificarea și completarea Ordinului viceprim-ministrului, ministrul dezvoltării regionale și administrației publice, nr. 1.881/2019 privind instituirea măsurii de sprijin, constând în acordarea unor ajutoare de stat și ajutoare de <i>minimis</i> pentru <i>Sprjinirea specializării inteligente în regiunile mai puțin dezvoltate selectate ca pilot în cadrul inițiativei „DG Regio pentru regiuni mai puțin dezvoltate”</i> prin Programul operațional regional 2014—2020.....	4—6
ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE	
Decizia nr. 21 din 13 noiembrie 2023 (Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii)	7—14
ACTE ALE BĂNCII NAȚIONALE A ROMÂNIEI	
57. — Circulară privind rata dobânzii plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie—23 decembrie 2023	15
58. — Circulară privind rata dobânzii plătite la rezervele minime obligatorii constituite în euro începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie—23 decembrie 2023	15
59. — Circulară privind rata dobânzii plătite la rezervele minime obligatorii constituite în dolari începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie—23 decembrie 2023	16

HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE

privind aprobarea Strategiei naționale în domeniul proprietății intelectuale 2024—2028 și a Planului de Acțiune în domeniul proprietății intelectuale 2024—2028, precum și pentru organizarea și funcționarea Comitetului interdepartamental pentru coordonarea strategiei și politicilor în domeniul proprietății intelectuale

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. — Se aprobă Strategia națională în domeniul proprietății intelectuale 2024—2028, denumită în continuare *Strategia*, prevăzută în anexa*) care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art. 2. — Se aprobă Planul de Acțiune în domeniul proprietății intelectuale 2024—2028, prevăzut în anexa care face parte integrantă din Strategie, denumit în continuare *Planul de Acțiune*.

Art. 3. — Se organizează Comitetul interdepartamental pentru coordonarea strategiei și politicilor în domeniul proprietății intelectuale, denumit în continuare *Comitetul*, structură fără personalitate juridică ce funcționează în cadrul Cancelariei Prim-Ministrului, condus de coordonatorul național în domeniul proprietății intelectuale.

Art. 4. — (1) Comitetul îndeplinește următoarele atribuții:

a) monitorizează și contribuie la implementarea Strategiei;

b) evaluează periodic gradul de realizare a indicatorilor prevăzuți în Planul de Acțiune și propune autorităților implicate măsuri de eficientizare sau îmbunătățire a procesului de implementare;

c) asigură suport organizatoric pentru grupuri de lucru și întâlniri strategice și tehnice cu instituțiile cu atribuții și responsabilități în domeniul proprietății intelectuale, cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, cu asociații ale consumatorilor, cu unitățile de cercetare, dezvoltare și/sau inovare, cu organizații ce reprezintă patronatul sau personalul angajat sau colaborator al operatorilor economici ce desfășoară activități și în domeniul proprietății intelectuale, precum și cu structuri specializate din cadrul Parlamentului României și Administrației Prezidențiale, alte instituții publice sau private sau cu organizații internaționale cu activități în domeniul proprietății intelectuale;

d) solicită, colectează și analizează date cantitative și calitative, precum și rapoarte de activitate de la instituțiile și/sau organizațiile care implementează acțiunile specifice prevăzute de Planul de Acțiune;

e) monitorizează informarea opiniei publice prin campanii media de conștientizare a consumatorilor asupra consecințelor negative ale încălcării drepturilor de proprietate intelectuală;

f) contribuie la informarea persoanelor cu funcții publice și a autorităților care iau decizii cu privire la domeniul proprietății intelectuale, precum și la informarea cu privire la probleme care împiedică/întârzie punerea în aplicare a acestor decizii;

g) propune ministerelor și autorităților administrației publice centrale care iau decizii cu privire la domeniul proprietății intelectuale elaborarea unor proiecte de acte normative în domeniul proprietății intelectuale;

h) propune ministerelor și autorităților administrației publice centrale care iau decizii cu privire la domeniul proprietății intelectuale completarea sau revizuirea documentelor programatice în vigoare;

i) facilitează cooperarea interinstituțională în procesul de elaborare și implementare a documentelor programatice vizând domeniul proprietății intelectuale;

j) propune ministerelor și autorităților administrației publice centrale care iau decizii cu privire la domeniul proprietății intelectuale măsuri de ajustare a obiectivelor-țintă pe plan național, precum și măsuri în ceea ce privește termenele de realizare, în funcție de situația reală și de prevederile europene și internaționale în materie;

k) asigură suport organizatoric pentru, și contribuie la, dezbateri cu privire la prevederile din legislația internă care necesită modificări sau completări ori o mai bună adaptare la realitățile sociale.

(2) Comitetul îndeplinește orice alte atribuții în domeniul său de activitate, stabilite prin acte normative, precum și alte sarcini specifice domeniului proprietății intelectuale încredințate de prim-ministru prin decizie.

Art. 5. — În scopul îndeplinirii atribuțiilor prevăzute la art. 4, Comitetul poate:

a) propune, în condițiile legii, constituirea de grupuri de lucru formate din experți din cadrul instituțiilor sau organismelor cu responsabilități în aplicarea acțiunilor specifice din Planul de Acțiune;

b) organiza consultări și întâlniri cu reprezentanții comunității științifice și academice, precum și ai societății civile din România și străinătate;

*) Anexa se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1160 bis, care se poate achiziționa de la Centrul pentru relații cu publicul din șos. Panduri nr. 1, bloc P33, parter, sectorul 5, București.

c) propune organizarea, de către instituțiile publice cu atribuții în domeniu, de conferințe, dezbateri publice, reuniuni, seminare, colocvii, mese rotunde, workshopuri, schimburi de experiență, vizite de documentare, întâlniri de lucru, expoziții, congrese și alte evenimente publice desfășurate în țară sau în străinătate.

Art. 6. — Comitetul prezintă prim-ministrului, anual sau ori de câte ori este necesar, rapoarte, analize, sinteze sau informări, pe baza datelor și informațiilor solicitate în condițiile prevăzute la art. 4 și 5.

Art. 7. — (1) Comitetul este condus de un președinte, coordonatorul național în domeniul proprietății intelectuale, numit și eliberat din funcție prin decizie a prim-ministrului.

(2) Atribuțiile președintelui Comitetului se stabilesc prin decizie a prim-ministrului.

Art. 8. — (1) Comitetul are în componență reprezentanți ai:

a) Oficiului Român pentru Drepturile de Autor (ORDA);

b) Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci (OSIM);

c) Inspectoratului General al Poliției Române (IGPR);

d) Inspectoratului General al Poliției de Frontieră (IGPF);

e) Autorității Vamale Române (AVR);

f) Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor (ANPC).

(2) Reprezentarea în cadrul Comitetului se face la nivel de experți, iar conducătorul fiecăreia dintre instituțiile prevăzute la alin. (1) are obligația desemnării unui membru și a unui înlocuitor, în termen de 10 zile de la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri.

Art. 9. — (1) Comitetul se poate întruni în ședințe lunare sau ori de câte ori este nevoie pentru îndeplinirea atribuțiilor prevăzute la art. 4 și 5. Ședințele Comitetului pot avea loc în format fizic sau online. Ședințele vor fi convocate prin intermediul poștei electronice, la inițiativa președintelui Comitetului.

(2) Agenda fiecărei ședințe a Comitetului se întocmește de către secretariatul tehnic, pe baza propunerilor formulate și înaintate în acest sens de către membrii săi și aprobate de către președintele Comitetului.

(3) Comitetul poate decide asupra invitării altor participanți în cadrul ședințelor, în funcție de subiectele aflate pe ordinea de zi și cu informarea prealabilă a membrilor Comitetului prin intermediul secretariatului tehnic.

(4) Secretariatul tehnic al Comitetului este asigurat de membrii cabinetului consilierului de stat numit ca președinte.

Art. 10. — Finanțarea măsurilor cuprinse în Strategie și în Planul de Acțiune intră în responsabilitatea instituțiilor publice și se asigură din bugetul aprobat fiecărei instituții responsabile sau participante, în limita fondurilor alocate cu această destinație.

PRIM-MINISTRU
ION-MARCEL CIOLACU

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,

ministrul afacerilor interne,

Marian-Cătălin Predoiu

Șeful Cancelariei Prim-Ministrului,

Alexandru-Mihai Ghigiu

Ministrul economiei, antreprenoriatului și turismului,

Ștefan-Radu Oprea

Directorul general al Oficiului Român pentru Drepturile de Autor,

Andrei-Simion Ijac

Directorul general al Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci,

Marian-Octavian Șerbănescu

Ministrul finanțelor,

Marcel-Ioan Boloș

Ministrul muncii și solidarității sociale,

Simona Bucura-Oprea

Ministrul educației,

Ligia Deca

Ministrul cercetării, inovării și digitalizării,

Bogdan-Gruia Ivan

p. Ministrul culturii,

Camelia Veronica Marcu,

secretar general

București, 14 decembrie 2023.

Nr. 1.272.

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL INVESTIȚIILOR ȘI PROIECTELOR EUROPENE

ORDIN

**pentru modificarea și completarea Ordinului viceprim-ministrului,
ministrul dezvoltării regionale și administrației publice, nr. 1.881/2019 privind instituirea măsurii
de sprijin, constând în acordarea unor ajutoare de stat și ajutoare de *minimis* pentru
*Sprijinirea specializării inteligente în regiunile mai puțin dezvoltate selectate ca pilot
în cadrul inițiativei „DG Regio pentru regiuni mai puțin dezvoltate”*
prin Programul operațional regional 2014—2020**

Luând în considerare Comunicarea Comisiei Europene C 474/1 — Orientări referitoare la încheierea programelor operaționale adoptate pentru a beneficia de asistență din partea Fondului european de dezvoltare regională, a Fondului social european, a Fondului de coeziune și a Fondului european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și a programelor de cooperare transfrontalieră din cadrul Instrumentului de asistență pentru preaderare (IPA II) (2014—2020), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene în 14 decembrie 2022,

ținând cont de prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 36/2023 privind stabilirea cadrului general pentru închiderea programelor operaționale finanțate în perioada de programare 2014—2020, aprobată cu modificări prin Legea nr. 338/2023, cu modificările ulterioare,

având în vedere Decizia ministrului investițiilor și proiectelor europene nr. 155 din 31 iulie 2023, prin care, în urma desfășurării procedurii CMPOR, ministrul investițiilor și proiectelor europene, în calitate de președinte al Comitetului de monitorizare a Programului operațional regional (CMPOR) 2014—2020, a aprobat metodologiile de analiză a proiectelor aflate în implementare în cadrul POR 2014—2020, în vederea elaborării listei proiectelor etapizate, a listei proiectelor nefuncționale, precum și a aprobării listelor de proiecte,

având în vedere Referatul Direcției generale Programul operațional regional nr. 210.607 din 8.12.2023, precum și avizul Consiliului Concurenței comunicat cu Adresa nr. 16.371 din 8.12.2023,

în temeiul art. 14 alin. (5) din Hotărârea Guvernului nr. 52/2018 privind organizarea și funcționarea Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene, cu modificările și completările ulterioare,

ministrul investițiilor și proiectelor europene emite prezentul ordin.

Art. I. — Ordinul viceprim-ministrului, ministrul dezvoltării regionale și administrației publice, nr. 1.881/2019 privind instituirea măsurii de sprijin, constând în acordarea unor ajutoare de stat și ajutoare de *minimis* pentru *Sprijinirea specializării inteligente în regiunile mai puțin dezvoltate selectate ca pilot în cadrul inițiativei „DG Regio pentru regiuni mai puțin dezvoltate”* prin Programul operațional regional 2014—2020, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 486 din 14 iunie 2019, cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 3, litera d) se modifică și va avea următorul cuprins:

„d) furnizor și administrator al ajutorului de stat pentru cercetare-dezvoltare, al ajutorului regional și al ajutorului de minimis este Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, denumit în continuare *MIPE*, prin intermediul Autorității de management pentru Programul operațional regional, denumită în continuare *AMPOR*.

Pentru ajutoarele acordate în baza contractelor de finanțare aferente proiectelor etapizate, respectiv pentru etapa a II-a a proiectelor, calitatea de administrator este deținută de autoritățile de management ale programelor regionale 2021—2027 menționate la art. 331;”.

2. La articolul 3, litera n) se modifică și va avea următorul cuprins:

„n) *contract de finanțare* este actul juridic cu titlu oneros, încheiat între Autoritatea de management pentru Programul operațional regional (*AMPOR*), organismul intermediar din regiunea de dezvoltare în care a fost depusă cererea de

finanțare și beneficiar, prin care se aprobă spre finanțare, în cadrul POR 2014—2020, un proiect ce a fost selectat ca urmare a procesului de evaluare și selecție, în anumite condiții.

Contractele de finanțare aferente proiectelor etapizate vor fi modificate prin acte adiționale prin care autoritățile de management ale programelor regionale 2021—2027, prevăzute la art. 331 alin. (1), pentru fiecare contract în parte, se subrogă în drepturile și obligațiile Autorității de management pentru POR 2014—2020 pentru etapa a II-a și finalizarea implementării proiectului în cauză;”.

3. La articolul 3, după litera cc) se introduce o nouă literă, litera dd), cu următorul cuprins:

„dd) *proiect etapizat, etapa I și, respectiv, etapa a II-a* au înțelesul prevăzut de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 36/2023 privind stabilirea cadrului general pentru închiderea programelor operaționale finanțate în perioada de programare 2014—2020, aprobată cu modificări prin Legea nr. 338/2023, cu modificările ulterioare.”

4. La articolul 15, punctul 9 se modifică și va avea următorul cuprins:

„9. perioada de realizare a activităților proiectului, după semnarea contractului de finanțare, este de maximum 36 de luni, fără a depăși data de 31 decembrie 2023.

În cazul proiectelor etapizate, perioada de realizare a activităților proiectului poate fi prelungită peste data de 31.12.2023, în vederea implementării etapei a II-a, în cadrul programului regional 2021—2027 care va finanța această etapă, fără a depăși data de 31.12.2029;”.

5. Articolul 21 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 21. — Ajutorul de stat pentru cercetare-dezvoltare, ajutorul de stat regional, respectiv ajutorul *de minimis* se consideră acordate în momentul în care dreptul legal de a beneficia de acestea este conferit întreprinderii, respectiv în momentul semnării contractului de finanțare, în temeiul legislației naționale aplicabile, indiferent de data la care se plătesc aceste ajutoare. Utilizarea economiilor înregistrate, respectiv realocările bugetare necesare pe parcursul implementării în cadrul proiectelor ce beneficiază de ajutor în baza prezentei măsuri se pot realiza în condițiile respectării stricte a prevederilor ghidului solicitantului aplicabil, contractului de finanțare, precum și a legislației aplicabile.”

6. La articolul 27, litera a) se modifică și va avea următorul cuprins:

„a) să respecte prevederile art. 65 alin. (2)—(5) din Regulamentul (UE) nr. 1.303/2013, precum și perioada de implementare stabilită de către autoritatea de management prin contractul/decizia/ordinul de finanțare. Prin excepție, sunt eligibile pentru acordarea ajutorului *de minimis* cheltuielile menționate în categoria 14 și în subcategoria 59 din anexa nr. 2, respectiv cheltuielile pentru proiectare și asistență tehnică și cheltuielile pentru comisioane, cote, taxe în vederea pregătirii documentației aferente proiectului, dacă sunt efectuate după data de 1 ianuarie 2014.

În cazul proiectelor etapizate, cheltuielile aferente etapei a II-a de implementare trebuie să respecte prevederile art. 63 din Regulamentul (UE) 2021/1.060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize, precum și celelalte condiții stabilite prin contractul de finanțare pentru această etapă de implementare. Termenul până la care trebuie să fie angajate cheltuielile aferente etapei a II-a este 31 decembrie 2029;”

7. La articolul 31, alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(3) Plățile se vor realiza până la data de 31 decembrie 2025, în limita bugetului alocat/disponibil.

În cazul proiectelor etapizate, plățile aferente etapei a II-a se vor realiza până la data de 31 decembrie 2029, în limita bugetului alocat/disponibil pentru această etapă autorităților de management ale programelor regionale 2021—2027 menționate la art. 331, în condițiile subrogării prevăzute la art. 32 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 36/2023, aprobată cu modificări prin Legea nr. 338/2023, cu modificările ulterioare.”

8. La articolul 32, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 32. — (1) Sursa de finanțare o reprezintă fondurile alocate POR 2014—2020, axa prioritară 1 «Promovarea transferului tehnologic», prioritatea de investiții 1.1 — obiectivul specific 1.2 — Creșterea inovării în companii prin sprijinirea abordărilor multisectoriale rezultate în urma implementării Inițiativei «Regiuni mai puțin dezvoltate» în România.

În cazul proiectelor etapizate, sursa de finanțare a etapei a II-a de implementare, aferentă fiecărui contract de finanțare, o reprezintă fondurile alocate programului regional 2021—2027, după cum se precizează la art. 331 alin. (1).”

9. După articolul 33 se introduce un nou articol, articolul 331, cu următorul cuprins:

„Art. 331. — (1) Etapizarea proiectelor, în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 36/2023, aprobată cu modificări prin Legea nr. 338/2023, cu modificările ulterioare, se va realiza în cadrul următoarelor programe regionale 2021—2027:

a) Programul regional Nord-Est 2021—2027, gestionat de Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est, în calitate de autoritate de management 2021—2027;

b) Programul regional Nord-Vest 2021—2027, gestionat de Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest, în calitate de autoritate de management 2021—2027.

(2) Cuantumul ajutoarelor de stat, respectiv *de minimis* acordate nu vor depăși valorile aprobate inițial, iar alocarea ajutoarelor plătite în fiecare din cele două etape va fi stabilită în cadrul actului adițional la contractul de finanțare, încheiat în baza Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 36/2023, aprobată cu modificări prin Legea nr. 338/2023, cu modificările ulterioare, prin care autoritatea de management a programului regional 2021—2027 se subrogă în drepturile și obligațiile Autorității de management pentru POR 2014—2020 pentru etapa a II-a și finalizarea implementării proiectului.”

10. Articolul 37 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 37. — Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, prin Autoritatea de management pentru Programul operațional regional, este furnizorul ajutorului de stat pentru cercetare-dezvoltare, al ajutorului de stat regional, respectiv al ajutorului *de minimis* și instituția responsabilă cu implementarea prezentei măsuri de sprijin.

Pentru proiectele etapizate, autoritățile de management ale programelor regionale 2021—2027 menționate la art. 331 sunt responsabile cu implementarea prezentei măsuri de sprijin în ceea ce privește etapa a II-a a proiectelor etapizate.”

11. Articolul 40 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 40. — (1) MIPE își rezervă dreptul de a nu achita/a nu acorda ajutor de stat pentru cercetare-dezvoltare, ajutor de stat regional sau ajutor *de minimis* sau de a solicita recuperarea ajutoarelor deja acordate, în cazul în care documentele și informațiile furnizate de către beneficiar se dovedesc a fi incorecte sau false sau dacă solicitantul pune la dispoziție informații incomplete.

(2) Pentru proiectele etapizate, MIPE sau autoritățile de management ale programelor regionale 2021—2027 menționate la art. 331 își rezervă dreptul de a nu achita ajutor de stat pentru cercetare-dezvoltare, ajutor de stat regional sau ajutor *de minimis* sau de a solicita recuperarea ajutoarelor deja acordate, în cazul în care documentele și informațiile furnizate de către beneficiar se dovedesc a fi incorecte sau false.”

12. Articolul 41 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 41. — MIPE va informa în scris, prin contractul de finanțare, întreprinderea beneficiară în legătură cu valoarea potențială a ajutorului de stat pentru cercetare-dezvoltare, a ajutorului de stat regional acordat și a ajutorului *de minimis* acordat (exprimată ca echivalent brut al finanțării nerambursabile), precum și în legătură cu caracterul *de minimis* al acestuia din

urmă, cu referire expresă la prevederile Regulamentului (UE) nr. 1.407/2013 al Comisiei privind aplicarea articolelor 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ajutoarelor *de minimis*.”

13. Articolul 42 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 42. — (1) MIPE are obligația de a monitoriza permanent ajutoarele acordate, aflate în derulare, pentru a nu se depăși plafoanele și intensitatea maxime admise și de a dispune măsurile care se impun în cazul nerespectării condițiilor din prezentul ordin sau din legislația națională ori europeană aplicabilă la momentul acordării ajutorului de stat/*de minimis*.”

(2) Pentru proiectele etapizate, autoritățile de management ale programelor regionale 2021—2027 menționate la art. 331 au obligația de a monitoriza permanent ajutoarele acordate, aflate în derulare, pentru a nu se depăși plafoanele și intensitatea maxime admise și de a dispune măsurile care se impun în cazul nerespectării condițiilor din prezentul ordin sau din legislația națională ori europeană aplicabilă la momentul acordării ajutorului de stat/*de minimis*.”

14. Articolul 43 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 43. — În vederea asigurării monitorizării ajutoarelor de stat la nivel european și național, MIPE și, pentru proiectele etapizate, autoritățile de management ale programelor regionale 2021—2027 menționate la art. 331 au obligația să păstreze evidența detaliată a ajutoarelor acordate în baza prezentului ordin pe o perioadă de minimum 10 ani fiscali de la data acordării ultimului ajutor individual. Această evidență trebuie să conțină toate informațiile necesare pentru a demonstra respectarea condițiilor impuse de legislația comunitară în domeniul ajutorului de stat și *de minimis*.”

15. La articolul 44, alineatele (1) și (3) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„Art. 44. — (1) MIPE și, pentru proiectele etapizate, autoritățile de management ale programelor regionale 2021—2027 menționate la art. 331, în calitate de autorități responsabile cu implementarea prezentei măsuri de sprijin sub forma ajutorului de stat pentru cercetare-dezvoltare, a ajutorului de stat regional și a ajutorului *de minimis*, au obligația de a transmite Consiliului Concurenței toate datele și informațiile necesare pentru monitorizarea ajutoarelor de stat și *de minimis* la nivel național, în formatul și în termenul prevăzute de Regulamentul privind procedurile de monitorizare a ajutoarelor de stat, pus în aplicare prin Ordinul președintelui Consiliului Concurenței nr. 441/2022, precum și datele și informațiile necesare pentru întocmirea inventarului ajutoarelor de stat și *de minimis* și a rapoartelor și informărilor necesare îndeplinirii obligațiilor României în calitate de stat membru al Uniunii Europene.

(3) Contractele, plățile, obligațiile de recuperare a ajutoarelor și rambursarea efectivă a respectivelor obligații, aferente acestei măsuri, se vor încărca în RegAS de către MIPE, respectiv autoritățile de management 2021—2027 responsabile menționate la art. 331 în termen de 7 zile lucrătoare de la data semnării contractului de finanțare, respectiv de la data instituirii plăților, a obligațiilor de recuperare a ajutoarelor sau a rambursării efective a respectivelor obligații.”

16. Articolul 46 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 46. — În baza unei cereri scrise, emisă de Comisia Europeană, MIPE și, în cazul proiectelor etapizate, autoritățile de management ale programelor regionale 2021—2027 menționate la art. 331 vor transmite acesteia, prin intermediul Consiliului Concurenței, în termen de 20 de zile lucrătoare sau în termenul fixat în cerere, toate informațiile pe care Comisia le consideră necesare pentru evaluarea respectării condițiilor stabilite prin prezentul ordin.”

17. La articolul 48, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 48. — (1) Beneficiarul are obligația de a pune la dispoziția MIPE și, în cazul proiectelor etapizate, autorităților de management ale programelor regionale 2021—2027 menționate la art. 331, în formatul și în termenul solicitate de către acestea, toate datele și informațiile necesare în vederea respectării procedurilor de raportare și monitorizare a ajutoarelor ce îi revin ca responsabilitate.”

18. La articolul 49, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 49. — (1) Recuperarea ajutoarelor acordate se realizează de către MIPE și, după caz, pentru proiectele etapizate, de către MIPE pentru cheltuielile aferente etapei I de implementare și de către autoritățile de management ale programelor regionale 2021—2027 menționate la art. 331, pentru cheltuielile aferente etapei a II-a de implementare, conform prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 77/2014, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 20/2015, cu modificările și completările ulterioare, și ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 142/2012, cu modificările și completările ulterioare.”

Art. II. — Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene va transmite, spre informare, Consiliului Concurenței prezentul ordin în termen de 15 zile de la data publicării acestuia în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Art. III. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Ministrul investițiilor și proiectelor europene,
Adrian Căciu

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL PENTRU SOLUȚIONAREA RECURSULUI ÎN INTERESUL LEGII

DECIZIA Nr. 21**din 13 noiembrie 2023**

Dosar nr. 2.296/1/2023

Corina-Alina Corbu — președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului

Carmen Elena Popoiag — președintele delegat al Secției I civile

Ionel Barbă — președintele delegat al Secției de contencios administrativ și fiscal

Marian Budă — președintele Secției a II-a civile

Eleni Cristina Marcu — președintele delegat al Secției penale

Denisa Livia Băldean — judecător la Secția I civilă

Lavinia Dascălu — judecător la Secția I civilă

Diana Florea Burgazli — judecător la Secția I civilă

Mirela Vișan — judecător la Secția I civilă

Andreia Liana Constanda — judecător la Secția I civilă

Adina Georgeta Ponea — judecător la Secția I civilă

Dorina Zeca — judecător la Secția I civilă

Ileana Ruxandra Tirică — judecător la Secția I civilă

Horațiu Pătrașcu — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Gabriela Elena Bogasiu — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Emilia Claudia Vișoiu — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Carmen Maria Ilie — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Lucian Cătălin Mihai Zamfir — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Mădălina-Elena Vladu-Crevon — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Ionel Florea — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Daniel Gheorghe Severin — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Carmen Trănica Teau — judecător la Secția a II-a civilă

Mărioara Isailă — judecător la Secția a II-a civilă

Luminița Criștiu-Ninu — judecător la Secția penală

Valerica Voica — judecător la Secția penală

procedură civilă și ale art. 31 alin. (4) lit. a) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, aprobat prin Hotărârea Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 20/2023, cu modificările ulterioare (*Regulamentul*).

2. Ședința este prezidată de doamna judecător Corina-Alina Corbu, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

3. Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna Lavinia Ionescu, procuror-șef al Serviciului judiciar civil din cadrul Secției judiciare.

4. La ședința de judecată participă doamna Mihaela Lorena Repana, magistrat-asistent în cadrul Secțiilor Unite, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 32 din Regulament.

5. Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii ia în examinare recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție ce formează obiectul Dosarului nr. 2.296/1/2023.

6. Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că au fost depuse la dosar raportul întocmit de judecătorii-raportori, punctul de vedere al Ministerului Public, precum și opinia formulată de Academia Română.

7. Constatând că nu sunt chestiuni prealabile, doamna judecător Corina-Alina Corbu, președintele completului, acordă cuvântul asupra recursului în interesul legii reprezentantei procurorului general.

8. Doamna procuror Lavinia Ionescu apreciază ca fiind în spiritul și litera legii cea de-a doua orientare jurisprudențială evidențiată în recursul în interesul legii, conform căreia Eparhia Reformată din Ardeal are calitatea de proprietar al bunurilor, chiar și în situația în care, la data preluării abuzive, în cărțile funciare figura Colegiul Reformat Bethlen din Aiud ca titular al dreptului de proprietate. Susține argumentele formulate în scris prin punctul de vedere depus de Ministerul Public, solicitând admiterea recursului în interesul legii și pronunțarea unei decizii de interpretare unitară a dispozițiilor legale în problema de drept sesizată.

9. Nefiind întrebări pentru reprezentanta Ministerului Public, doamna judecător Corina-Alina Corbu, președintele completului, declară dezbaterile închise, iar completul rămâne în pronunțare asupra recursului în interesul legii.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

I. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție și obiectul recursului în interesul legii

10. Prin Hotărârea nr. 106 din 20 iulie 2023, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție a sesizat instanța supremă cu soluționarea recursului în interesul legii ce vizează următoarea problemă de drept: *interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) și art. 4 alin. (2)–(5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000 privind retrocedarea unor bunuri imobile care au aparținut cultelor religioase din România,*

1. Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii ce formează obiectul Dosarului nr. 2.296/1/2023 este legal constituit conform dispozițiilor art. 516 alin. (2) din Codul de

republicată, cu modificările și completările ulterioare, în raport cu art. 32—34 din Decretul-lege nr. 115/1938 pentru unificarea dispozițiilor privitoare la cărțile funciare, cu modificările ulterioare, și art. I din Decretul nr. 176/1948 pentru trecerea în proprietatea Statului a Bunurilor bisericilor congregațiilor, comunităților sau particularilor, ce au servit pentru funcționarea și întreținerea instituțiilor de învățământ general, tehnic sau profesional.

11. Recursul în interesul legii a fost înregistrat la Înalta Curte de Casație și Justiție la 18 septembrie 2023, formându-se Dosarul nr. 2.296/1/2023, cu termen de soluționare la 13 noiembrie 2023.

II. Dispozițiile legale supuse interpretării

12. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000 privind retrocedarea unor bunuri imobile care au aparținut cultelor religioase din România, republicată, cu modificările și completările ulterioare (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000):

„**Art. 1. — (1)** Imobilele care au aparținut cultelor religioase din România și au fost preluate în mod abuziv, cu sau fără titlu, de statul român, de organizațiile cooperatiste sau de orice alte persoane juridice în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989, altele decât lăcașele de cult, aflate în proprietatea statului, a unei persoane juridice de drept public sau în patrimoniul unei persoane juridice din cele prevăzute la art. 2, se retrocedează foștilor proprietari, în condițiile prezentei ordonanțe de urgență. (...)”

„**Art. 4. — (...) (2)** Pentru fiecare imobil solicitantul va pune la dispoziție Comisiei speciale de retrocedare, în vederea stabilirii dreptului de proprietate asupra imobilelor, actele sau orice alte dovezi necesare pentru stabilirea calității de fost proprietar, în condițiile ce se vor stabili prin regulamentul prevăzut la art. 3 alin. (3).

(3) Pentru stabilirea dreptului de proprietate solicitantul poate depune începuturi de dovadă scrisă, declarații de martori autentificate, expertize extrajudiciare, precum și orice acte care, coroborate, întemeiază prezumția existenței dreptului de proprietate al acestuia asupra imobilului, la data preluării abuzive.

(4) În absența unor probe contrare, existența și, după caz, întinderea dreptului de proprietate, se prezumă a fi cea recunoscută în actul normativ sau de autoritate prin care s-a dispus măsura preluării abuzive sau s-a pus în executare măsura preluării abuzive.

(5) În aplicarea prevederilor alin. (4) și în absența unor probe contrare, persoana individualizată în actul normativ sau de autoritate prin care s-a dispus sau, după caz, s-a pus în executare măsura preluării abuzive este presupusă că deține imobilul sub nume de proprietar. (...)”

13. Decretul-lege nr. 115/1938 pentru unificarea dispozițiilor privitoare la cărțile funciare, cu modificările ulterioare (Decretul-lege nr. 115/1938):

„**Art. 32. —** Dacă în cartea funciară s-a înscris un drept real în folosul unei persoane, se prezumă că dreptul există în folosul ei.

Dacă un drept s-a radiat din cartea funciară, se prezumă că acel drept nu există.”

„**Art. 33. —** Cuprinsul cărții funciare, cu excepția îngrădirilor și excepțiilor legale, se consideră exact în folosul aceluia care a dobândit prin act juridic cu titlu oneros vreun drept real, dacă în momentul dobândirii dreptului n-a fost notată în cartea funciară vreă acțiune prin care se contestă cuprinsul ei, sau dacă n-a cunoscut pe altă cale această inexactitate.”

„**Art. 34. —** Rectificarea unei intabulări sau înscrieri provizorii se va cere de orice persoană interesată:

1. Dacă înscrierea sau titlul în temeiul căruia s-a săvârșit nu a fost valabile.

2. Sau dacă prin înscriere, dreptul a fost greșit calificat.

3. Sau dacă nu mai sunt întrunite condițiunile de existență ale dreptului înscris, sau au încetat efectele actului juridic în temeiul căruia s-a făcut înscrierea.”

14. Decretul nr. 176/1948 pentru trecerea în proprietatea Statului a Bunurilor bisericilor congregațiilor, comunităților sau particularilor, ce au servit pentru funcționarea și întreținerea instituțiilor de învățământ general, tehnic sau profesional (Decretul nr. 176/1948):

„**Art. I. —** Pentru buna organizare și funcționare a învățământului public de Stat și pentru lărgirea și democratizarea învățământului, toate bunurile mobile și imobile ce au aparținut bisericilor, congregațiilor, comunităților religioase, asociațiilor particulare, cu sau fără scop lucrativ, și, în general, particularilor, persoane fizice sau juridice și au servit funcționării școlilor de învățământ trecute, conform art. 35 din legea învățământului public la Stat, trec în proprietatea Statului, atribuindu-se Ministerului Învățământului Public, care le va întrebuița pentru nevoile învățământului.

Bunurile imobile intrând în prevederile alineatului precedent, sunt stabilite în tabela anexă, care face parte integrantă din prezenta lege.

Bunurile mobile, de orice fel, se vor prelua pe bază de inventar, de către delegații desemnați de Ministerul Învățământului Public.

Se consideră bunuri mobile și imobile, intrând în prevederile acestui articol, toate bunurile ce au servit funcționării, întreținerii sau sprijinirii școlilor, internatelor, căminelor sau cantinelor la data de 1 Ianuarie 1948, precum și acelea ce au fost dobândite ulterior în acest scop.”

III. Orientările jurisprudențiale divergente

15. Autorul sesizării a arătat că la nivelul Secției de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție există divergență de practică judiciară cu privire la problema de drept în discuție, care nu a putut fi reglată prin mecanismul prevăzut de art. 57 din Regulament.

16. Astfel, în ședința plenului judecătorilor Secției de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție din 25 mai 2023, s-a constatat divergență de practică cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) și art. 4 alin. (2)—(5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000, în raport cu art. 32—34 din Decretul-lege nr. 115/1938 și art. I din Decretul nr. 176/1948, în vederea stabilirii calității Eparhiei Reformate din Ardeal de persoană îndreptățită la retrocedarea bunurilor imobile în privința cărora, la data preluării abuzive, în cărțile funciare figura drept proprietar al bunurilor imobile Colegiul Reformat Bethlen din Aiud.

17. Într-o primă orientare jurisprudențială s-a reținut că Eparhia Reformată din Ardeal nu are calitatea de proprietar al bunurilor în situația în care, la data preluării abuzive, în cărțile funciare figura Colegiul Reformat Bethlen din Aiud ca titular al dreptului de proprietate.

18. Potrivit celei de-a doua orientări jurisprudențiale conturate în practica Secției de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție, s-a reținut că Eparhia Reformată din Ardeal are calitatea de proprietar al bunurilor, chiar și în situația în care, la data preluării abuzive, în cărțile funciare figura Colegiul Reformat Bethlen din Aiud ca titular al dreptului de proprietate.

19. Argumentele care au condus la adoptarea acestor soluții divergente sunt centrate, în principal, pe trei aspecte:

A) *Caracterul constitutiv al înscrierii în cartea funciară*

20. Cu privire la acest prim aspect, în argumentarea primei opinii s-a reținut, în esență, că premisa determinantă de la care trebuie pornit este aceea că înscrierea în cartea funciară este elocventă cu privire la titularul dreptului de proprietate, iar, în lipsa unor dovezi din care să rezulte că persoana care a depus cererea de retrocedare a fost proprietara imobilului solicitat a fi

restituit sau succesoarea în drepturi a persoanei înscrise în cartea funciară, este corectă soluția de respingere a cererii de retrocedare.

21. Fără a nega caracterul constitutiv al înscrierii în cartea funciară, cea de a doua opinie are în vedere raporturile juridice dintre proprietarul tabular și cultul religios, precum și dispozițiile actului de preluare a imobilului de către stat (Decretul nr. 176/1948) și cele de drept canonic de la momentul retrocedării, care tind să demonstreze că există identitate juridică între persoana înscrisă în cartea funciară și titularul cererii de retrocedare.

B) *Posibilitatea de a analiza și alte dispoziții legale (inclusiv cele ale dreptului canonic) și de a administra alte probe în dovedirea calității de proprietar, în condițiile în care în cartea funciară nu figurează Biserica Reformată*

22. În prima opinie au fost avute în vedere exclusiv conținutul literal al înscrierii în cartea funciară, precum și prevederile art. 32 și 33 din Decretul-lege nr. 115/1938.

23. Într-o a doua opinie s-a apreciat că, dincolo de mențiunea literală din cartea funciară, trebuie analizate, în completare, dispozițiile Decretului nr. 176/1948 însuși, precum și cele ale dreptului canonic, pentru a se putea stabili dacă există identitate între proprietarul menționat în cartea funciară și Biserica Reformată.

24. Astfel, s-a statuat că Biserica Reformată din Ardeal este îndreptățită la restituirea imobilelor pe care le pretinde, nu în calitate de continuatoare în drepturi a proprietarului tabular, ci în nume propriu, în calitate de fost proprietar. Având în vedere că la impunerea măsurii de naționalizare s-a recunoscut în cuprinsul Decretului nr. 176/1948 dreptul de proprietate al Bisericii Reformate asupra imobilelor confiscate, pentru restituire trebuie să fie recunoscut în mod identic același titular.

25. În acest sens s-a mai argumentat că Eparhia Reformată din Ardeal, parte a Bisericii Reformate din România, are calitatea de persoană îndreptățită la retrocedarea bunurilor imobile care au aparținut la data preluării abuzive acelor părți componente locale ale cultului reformat care nu mai există în prezent (de exemplu, Colegiul Reformat Bethlen din Aiud).

C) *Puterea de lucru judecat a considerentelor Deciziei nr. 4.684 din 2 noiembrie 2010, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția de contencios administrativ și fiscal, în Dosarul nr. 1.807/57/2008*

26. O chestiune distinctă analizată de către instanțele care au pronunțat hotărâri judecătorești, în ambele orientări jurisprudențiale, a fost puterea de lucru judecat a considerentelor Deciziei nr. 4.684 din 2 noiembrie 2010 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Secția de contencios administrativ și fiscal, pronunțată în Dosarul nr. 1.807/57/2008, prin care s-a statuat: „*Contrar celor susținute de recurentă, Decretul nr. 176/1948 reprezintă temeiul de fapt și de drept ce atestă că Eparhia Reformată din Ardeal este îndreptățită la restituirea bunului în cauză, nu în calitate de continuatoare în drepturi a fostului proprietar, ci în nume propriu, respectiv în calitate de fost proprietar. Și aceasta întrucât în tabelul anexă la Decretul nr. 176/1948 în temeiul căruia a fost preluat abuziv de către stat imobilul în cauză apare menționată și Școala Reformată din Aiud, județul Alba, a Bisericii Reformate, cu întreaga avere, conform inventarului jurnal.*”

27. S-a arătat că în prima orientare jurisprudențială se neagă puterea de lucru judecat a acestei decizii, în timp ce în cea de a doua orientare se valorifică, alături de alte argumente, puterea de lucru judecat a acestei decizii.

D) *Principiul securității juridice. Speranța legitimă privind justa soluționare a cererii de retrocedare, din perspectiva art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*

28. În sfârșit, un ultim argument decisiv în susținerea celei de a doua orientări jurisprudențiale a fost principiul securității juridice, respectiv speranța legitimă privind justa soluționare a cererii de retrocedare, din perspectiva art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În prima orientare jurisprudențială nu s-a analizat acest aspect.

IV. **Jurisprudența Curții Constituționale**

29. În exercitarea controlului de constituționalitate asupra dispozițiilor art. 1 alin. (1) și art. 4 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000, Curtea Constituțională a pronunțat Decizia nr. 618 din 11 octombrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 27 ianuarie 2017, Decizia nr. 107 din 7 martie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 379 din 22 mai 2017, Decizia nr. 66 din 16 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 272 din 19 aprilie 2017, și Decizia nr. 541 din 18 septembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 55 din 22 ianuarie 2019, prin care au fost respinse excepțiile de neconstituționalitate ridicate.

30. Prin Decizia nr. 1.410 din 3 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 889 din 18 decembrie 2009, a fost respinsă, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 34 din Decretul-lege nr. 115/1938.

31. Prin Decizia nr. 556 din 26 septembrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 12 din 9 ianuarie 2020, a fost respinsă, ca inadmisibilă, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Decretului nr. 176/1948.

V. **Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție**

32. În legătură cu problema de drept ce face obiectul prezentului recurs în interesul legii nu au fost identificate decizii pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în mecanismele de unificare a practicii judiciare.

33. Au fost identificate decizii de speță pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția de contencios administrativ și fiscal, care oglindesc orientările jurisprudențiale divergente menționate la capitolul III al prezentei decizii.

VI. **Opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție**

34. Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a apreciat ca fiind în spiritul și litera legii a doua orientare jurisprudențială, conform căreia Eparhia Reformată din Ardeal are calitatea de proprietar al bunurilor, chiar și în situația în care, la data preluării abuzive, în cărțile funciare figura Colegiul Reformat Bethlen din Aiud ca titular al dreptului de proprietate.

35. În susținerea acestei opinii s-a argumentat, în principal, că personalitatea juridică a unei școli confesionale se dobândește în condițiile legii. Atât timp cât inițial școala confesională a fost un dezmembrământ fără personalitate juridică, schimbarea acestui statut în persoană juridică distinctă se impunea a fi expres stabilită prin înscrieri în acest sens. O mențiune în cartea funciară a unui dezmembrământ al unei persoane juridice ca titular al unui drept nu modifică raportul de drept dintre dezmembrământ și entitatea din care acesta face parte, cadrul legislativ în care școala confesională a fost înființată neputând fi ignorat.

36. Relevante în acest sens sunt prevederile art. 5 din Legea nr. 21/1924 pentru persoanele juridice (Asociații și Fundații) (Legea nr. 21/1924), potrivit căroră: „*Personalitatea juridică nu se poate recunoaște unei colectivități de asociații sau așezăminte nerecunoscute ca persoane juridice. Personalitatea juridică e individuală și efectul ei nu se poate întinde în afară de asociația sau așezământul pentru care a fost acordată.*”

Un așezământ creat de o persoană juridică nu poate avea o personalitate distinctă de aceea a persoanei juridice care a

creat-o, decât dacă i se recunoaște formal aceasta, în condițiunile statornicite prin legea de față.”

37. S-a arătat că mențiunea din cartea funciară nu reprezintă o modalitate recunoscută de lege prin care se dobândește personalitatea juridică. Nu poate fi ignorată mențiunea din actul de expropriere în care se menționează expres că școala aparține cultului religios. Sursa factuală a reconstituirii dreptului de proprietate constă în actul de confiscare. Mențiunea din cartea funciară nu permite ca o entitate fără personalitate juridică să devină, astfel, o entitate cu personalitate juridică.

38. Dispozițiile aplicabile autorizării școlii confesionale din Legea asupra învățământului particular, promulgată prin Înaltul Decret Regal nr. 3.793 din 19 decembrie 1925 și publicată în Monitorul Oficial nr. 283 din 22 decembrie 1925, în vigoare la momentul autorizării și la momentul expropriării bunurilor, nu impun o diferențiere juridică între „înființătorul” școlii particulare și școala respectivă.

39. În condițiile în care legea permite ca o parte din patrimoniul celui care înființează sau susține școala particulară să fie afectat utilizării de către unitatea de învățământ, iar patrimoniul de afecțaiune se naște prin lege, Ministerul Public a considerat că bunurile utilizate de către școala confesională sunt incluse în patrimoniul de afecțaiune ce aparține cultului religios.

40. Mențiunea din cartea funciară privind calitatea de proprietar tabular a Colegiului Reformat Bethlen din Aiud nu afectează realitatea juridică a raporturilor dintre Colegiul Reformat Bethlen din Aiud și Eparhia Reformată din Ardeal, în contextul în care situația juridică a bunurilor afectate desfășurării activității școlii confesionale nu a fost schimbată în temeiul Legii asupra învățământului particular din 22 decembrie 1925, iar această lege a permis păstrarea proprietății bunurilor de către susținători.

41. Așadar, în procedurile de restituire a bunurilor preluate abuziv, statul român nu poate invoca mențiunea din cartea funciară, în condițiile în care, pentru impunerea măsurii de confiscare, s-a recunoscut în cuprinsul Decretului nr. 176/1948 dreptul de proprietate al Bisericii Reformate asupra imobilelor confiscate, imobile care figurau în cartea funciară pe numele Colegiului Reformat Bethlen din Aiud.

42. Principiul publicității materiale reflectat de art. 32 și 33 din Decretul-lege nr. 115/1938 implică puterea doveditoare absolută a înscrierii din cartea funciară care însă nu poate opera față de Eparhia Reformată din Ardeal, instituția care a avut reprezentarea că înscrierea în cartea funciară reprezintă doar o reflectare a opozabilității față de terți a patrimoniului de afecțaiune aferent bunurilor necesare desfășurării activității de către școala confesională, așezământ fără personalitate juridică al Bisericii Reformate din România. Astfel, Eparhia Reformată din Ardeal nu se putea considera persoană vătămată pentru a cere rectificarea intabulării pentru că mențiunea din cartea funciară corespundea cu situația juridică reală a bunurilor imobile afectate derulării activității de către școala confesională.

43. În ceea ce privește autoritatea de lucru judecat a Deciziei nr. 4.684 din 2 noiembrie 2010 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Secția de contencios administrativ și fiscal, pronunțată în Dosarul nr. 1.807/57/2008, procurorul general a considerat că este aplicabilă doar părților din dosar. Ca orice decizie de speță, considerentele acesteia sunt utile în cauze similare, fără însă a se considera că suntem în prezența unei practici judiciare constante ce reflectă un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

VII. Opinia specialiștilor consultați

44. Academia Română a depus istoricul înființării și funcționării Colegiului Reformat Bethlen din Aiud, iar prin opinia scrisă privind problema de drept în discuție s-a apreciat că este esențial a se clarifica cine avea calitatea de proprietar formalizată în evidențele de carte funciară la data preluării.

45. Astfel, dacă figurează ca având această calitate Colegiul Reformat Bethlen din Aiud, s-a considerat că acesta este îndreptățit la restituire, iar nu Eparhia Reformată din Ardeal. Analizând succesiunea în timp a legislației, nu rezultă că Eparhia Reformată din Ardeal era autoritate administrativă superioară Colegiului Reformat Bethlen din Aiud și nici că acesta din urmă făcea parte din structura organizatorică și administrativă a eparhiei. Simpla denumire de „colegiu reformat” nu poate să conducă automat și la concluzia că era o instituție de învățământ ecleziastică subordonată din punct de vedere ierarhic.

46. În literatura juridică și jurisprudența în materia cărților funciare cu efecte asupra măsurilor de restituire, atât în legislația austriacă, jurisprudența curiei maghiare, cât și, ca urmare a preluării evidențelor de carte funciară în Transilvania, prin Decretul-lege nr. 115/1938, se indică faptul că proprietar al bunului este persoana trecută în evidențele de carte funciară și dacă sunt îndoieli trebuie verificat titlul de dobândire, recurgând la informațiile furnizate de arhivele istorice și de carte funciară.

47. În acest sens s-a considerat riguroasă prima orientare jurisprudențială, arătându-se că, în esență, premisa determinantă care trebuie avută în vedere este înscrierea în cartea funciară ce demonstrează, indiscutabil, existența dreptului de proprietate și care constituie o prezumție puternică în ceea ce privește calitatea de proprietar exclusiv a persoanei sau entității înscrise în calitate de proprietar.

48. S-a precizat că, în trecut, nu avea relevanță dacă entitatea juridică trecută în cartea funciară era sau nu persoană juridică (persoană morală, cum era caracterizată de legislația timpului, respectiv Legea nr. 21/1924, care a supraviețuit și regimului politic instaurat după anul 1945).

VIII. Opinia judecătorilor-raportori

49. Judecătorii-raportori au apreciat că recursul în interesul legii este admisibil și că: în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 1 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000 și art. 32—34 din Decretul-lege nr. 115/1938, sintagma „imobile care au aparținut cultelor religioase” are în vedere exclusiv patrimoniul unităților componente ale cultelor religioase, iar nu și patrimoniul unor așezăminte distincte, înscrise în cartea funciară ca proprietari tabulari; în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 4 alin. (2)—(5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000 și art. 32—34 din Decretul-lege nr. 115/1938, o structură a unui cult religios poate dovedi calitatea de fostă proprietară a imobilului a cărui retrocedare o solicită, în sensul că proprietarul tabular a fost un așezământ al său, căruia i-a conferit o masă patrimonială de afecțaiune prin divizarea patrimoniului său unic, numai prin mijloace de probă directe cu privire la situația juridică pretinsă.

IX. Înalta Curte de Casație și Justiție

Asupra admisibilității recursului în interesul legii

50. În conformitate cu dispozițiile art. 514 din Codul de procedură civilă, pentru a se asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, colegiile de conducere ale curților de apel, precum și Avocatul Poporului au îndatorirea să ceară Înaltei Curți de Casație și Justiție să se pronunțe asupra problemelor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești.

51. Față de aceste dispoziții, se constată că Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii a fost legal investită cu judecarea prezentului recurs în interesul legii de către Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție.

52. Potrivit dispozițiilor art. 515 din Codul de procedură civilă, recursul în interesul legii este admisibil numai dacă se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecării au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești definitive, care se anexează cererii.

53. Din conținutul acestei norme se desprind condițiile ce trebuie îndeplinite de o sesizare cu acest obiect pentru a fi declarată admisibilă, respectiv:

— existența unei probleme de drept care să fi făcut obiectul unor litigii înregistrate pe rolul instanțelor de judecată;

— problema de drept să fi fost soluționată în mod diferit de instanțele de judecată, aspect care să fie dovedit prin hotărârile judecătorești definitive anexate sesizării.

54. Numai în cazul unor norme de drept neclare, susceptibile de interpretări diferite, care au generat soluții jurisprudențiale diferite, reflectate într-un număr consistent de hotărâri potrivnice, se justifică intervenția instanței supreme prin intermediul recursului în interesul legii.

55. Este necesar, totodată, ca, în cuprinsul hotărârilor judecătorești definitive, anexate cererii de recurs în interesul legii, să poată fi identificate dispozițiile legale interpretate și aplicate, precum și silogismul juridic de interpretare a normelor legale, cel care a condus la o aplicare neunitară.

56. Analizând hotărârile judecătorești definitive anexate prezentei sesizări de recurs în interesul legii, se constată că acestea au fost pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția de contencios administrativ și fiscal în cauze cu aceleași părți, și anume, reclamantă Eparhia Reformată din Ardeal și pârâtă Comisia specială de retrocedare a unor bunuri imobile care au aparținut cultelor religioase din România, cauzele având ca obiect anularea unor decizii emise de comisie prin care au fost respinse cererile reclamantei de retrocedare a unor bunuri imobile înscrise în cărțile funciare pe numele unor școli/colegii despre care reclamanta Eparhia Reformată din Ardeal a arătat că au făcut parte din corpul său, ca școli confesionale.

57. Chestiunea litigioasă tranșată diferit a fost aceea a dovedirii dreptului de proprietate al Eparhiei Reformate din Ardeal asupra imobilelor a căror retrocedare a fost solicitată.

58. Din rândul argumentelor divergente sunt relevante pentru interpretarea care se cere pe calea prezentei sesizări de recurs în interesul legii cele referitoare la: forța probantă a înscrierilor din cartea funciară cu privire la titularul dreptului de proprietate, posibilitatea coroborării unei astfel de dovezi asupra dreptului de proprietate cu alte mijloace de probă, valorificarea unor prezumții sau a altor probe decât înscrierile din cartea funciară, în scopul dovedirii calității solicitantei de fostă proprietară a imobilelor a căror retrocedare a cerut-o, toate aceste aspecte fiind tranșate în lumina dispozițiilor art. 1 alin. (1) și art. 4 alin. (2)—(5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000, ale art. 32—34 din Decretul-lege nr. 115/1938, coroborate cu dispozițiile actului de naționalizare, respectiv ale art. I din Decretul nr. 176/1948.

59. Astfel, prin deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție — Secția de contencios administrativ și fiscal nr. 1.893 din 10 mai 2018, nr. 4.113 din 19 septembrie 2019, nr. 1.101 din 25 februarie 2020, nr. 1.534 din 11 martie 2021, nr. 5.674 din 18 noiembrie 2021, nr. 1.783 din 23 martie 2021, nr. 1.896 din 25 martie 2021, nr. 4.897 din 25 octombrie 2022, nr. 3.208 din 2 iunie 2022 s-au reținut, în esență, următoarele: dovada calității de fost proprietar se face prin înscrisuri care atestă dreptul de proprietate; în sistemul real de publicitate imobiliară, când un drept real s-a înscris în favoarea unei persoane, se prezumă că dreptul există în folosul ei; înscrierea în cartea funciară nu poate fi combătută decât prin încuviințarea unei cereri de rectificare a cărții funciare; înscrierea dreptului de proprietate în cartea funciară pe numele școlii/colegiului a avut loc în temeiul unor acte de vânzare-cumpărare în care cumpărător figurează

școala, nu Eparhia Reformată din Ardeal, iar solicitanta nu a prezentat niciun act de proprietate pe numele său cu privire la imobilele a căror retrocedare o solicită; invocarea ordinelor ministrului maghiar al justiției nr. 2.207/1909 și nr. 19.407/1911 referitoare la dreptul Bisericii Reformate de a cere rectificarea cărților funciare este nerelevantă câtă vreme o astfel de rectificare nu a avut loc; împrejurarea că școlile confesionale erau susținute material și supravegheate de unele structuri religioase nu are legătură cu situația juridică a imobilelor înscrise în cărțile funciare pe numele școlilor și nu demonstrează că școala era proprietatea/un așezământ al cultului religios; mențiunea din anexa decretului de naționalizare, în care sunt enumerate școlile a căror avere a fost naționalizată și care folosește sintagma „școala reformată (...) a Bisericii Reformate”, nu este o dovadă că dreptul de proprietate asupra imobilului naționalizat a aparținut bisericii; nici adresele invocate de reclamantă și nici mențiunile decretului de naționalizare nu fac dovada calității solicitantei de fostă proprietară a imobilelor.

60. Prin deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție — Secția de contencios administrativ și fiscal nr. 4.684 din 2 noiembrie 2010, nr. 1.671 din 17 martie 2021, nr. 3.614 din 17 iunie 2022, nr. 4.157 din 22 septembrie 2022, nr. 1.166 din 1 martie 2022, s-a reținut, din contră, că: înscrierea din cartea funciară trebuie coroborată cu mențiunile din anexa decretului de naționalizare și cu alte probe asupra dreptului de proprietate; școala este o componentă locală a cultului reformat, care nu mai există în prezent, motiv pentru care Eparhia Reformată din Ardeal are vocație la restituirea bunurilor care au aparținut școlii, în acest sens fiind invocate și prevederile Legii I privind constituirea și organizarea bisericii, adoptată de cel de-al doilea sinod național reformat din Budapesta, deschis la 10 noiembrie 1904, conform căreia școlile primare, secundare și liceale aparținând Bisericii Reformate din Ungaria, ca instituții aflate în legătură esențială cu libertatea practicării religiei și instrumente de autosusținere a bisericii, aparțin cu totul de corpul bisericii și sunt subordonate autorităților bisericești; ordinele ministrului justiției din Ungaria nr. 2.207/1909 și nr. 19.407/1911 recunosc îndreptățirea Bisericii Reformate la rectificarea înscrierilor din cărțile funciare referitoare la titularul dreptului de proprietate, iar neefectuarea unei astfel de rectificări la vremea respectivă este nerelevantă; școala reformată a fost proprietatea Eparhiei Reformate din Ardeal, situație juridică confirmată, în cazul Școlii Reformate din Aiud, și prin Autorizația nr. 126 din 21 decembrie 1928 a Ministerului Instrucțiunii — Direcția generală a învățământului particular; se impune valorificarea prezumției deținerii imobilului sub nume de proprietar de către eparhie, care este menționată în actul de naționalizare ca persoană de la care s-a preluat imobilul; școlile confesionale erau susținute material și supravegheate din punctul de vedere al activității școlare de diferitele structuri ale cultelor religioase (parohii, eparhii), aparținând acestora.

61. Se constată că la baza considerentelor hotărârilor divergente au stat o interpretare și aplicare diferită a actului normativ referitor la retrocedarea bunurilor care au aparținut cultelor religioase, respectiv a dispozițiilor art. 1 alin. (1) și art. 4 alin. (2)—(5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000 coroborate cu cele ale art. 32—34 din Decretul-lege nr. 115/1938, în materie de probe asupra calității de fost proprietar al imobilului a cărui retrocedare se solicită și a forței lor doveditoare, cu consecințe și asupra definirii sintagmei de „imobile care au aparținut cultelor religioase”.

62. Deși în dreptul procesual civil evaluarea probatoriului este atributul instanței investite cu soluționarea cauzei, dat fiind că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000 normează în materia probelor ce se pot administra asupra calității de fost proprietar, iar astfel de prevederi trebuie coroborate, pentru regiunile țării în care s-a aplicat Decretul-lege nr. 115/1938, cu

dispozițiile acestui act normativ referitoare la forța probantă a înscrierii dreptului de proprietate în cartea funciară, se deduce că există o latură abstractă, referitoare la interpretarea normelor menționate, susceptibilă de reglare pe calea mecanismului recursului în interesul legii.

63. Sesizarea Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție se referă la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) și art. 4 alin. (2)—(5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000, în raport cu art. 32—34 din Decretul-lege nr. 115/1938 și art. I din Decretul nr. 176/1948, fără să se identifice aspectele de drept divergente, însă acestea rezultă din motivarea sesizării și din cuprinsul hotărârilor judecătorești anexate, hotărâri ale căror argumente au fost rezumate în precedent.

64. Ca atare, în stabilirea obiectului analizei în cadrul prezentului recurs în interesul legii, în sensul identificării chestiunilor punctuale, caracterizate, ce se impun a fi dezlegate de principiu, se constată că acestea privesc atât definirea sintagmei „imobile care au aparținut cultelor religioase” din art. 1 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000, cât și aspecte legate de mijloacele de a proba fostul drept de proprietate, în conformitate cu dispozițiile coroborate ale art. 4 alin. (2)—(5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000 și art. 32—34 din Decretul-lege nr. 115/1938. Sunt supuse interpretării valoarea probatorie a înscrierii în cartea funciară, posibilitatea de administrare a unor probe în combaterea sau nuanțarea mențiunilor din cartea funciară referitoare la titularul dreptului de proprietate, precum și care ar fi probele apte să demonstreze situația juridică a proprietarului tabular, de așezământ constituit de o structură a cultului religios, respectiv apartenența imobilului la care se referă cererea de retrocedare la un patrimoniu de afecțatiune constituit de respectiva structură a cultului religios, pentru funcționarea așezământului.

65. Inevitabil, anumite circumstanțe repetabile în toate cauzele care au generat practica judiciară divergentă vor fi amintite prin considerentele ce vor urma, dezlegarea în drept nefiind posibilă altfel.

Asupra fondului recursului în interesul legii

66. Dreptul la retrocedarea imobilelor care au aparținut cultelor religioase din România și care au fost preluate în mod abuziv de statul român în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989 este prevăzut de art. 1 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000, care statuează că astfel de imobile se retrocedează foștilor proprietari, în condițiile acestui act normativ.

67. Din textul normativ arătat rezultă condiția *sine qua non* ce trebuie îndeplinită pentru retrocedare, respectiv dovedirea dreptului de proprietate pe care cultul religios l-a avut anterior asupra imobilului revendicat.

68. Prin art. 1 alin. (9) teza finală din ordonanța de urgență menționată se arată că actele doveditoare ale drepturilor solicitate se pot depune în termenul stabilit de comisie, iar art. 4, într-o redactare ce se vrea cuprinzătoare, stabilește probele care se pot administra pentru dovedirea dreptului de proprietate.

69. Aceste norme relevă următoarele repere în domeniul probator: solicitantul este cel care trebuie să pună la dispoziția Comisiei speciale de retrocedare actele sau orice alte dovezi necesare pentru stabilirea calității de fost proprietar; sunt socotite dovezi asupra calității de fost proprietar orice acte care, coroborate, întemeiază existența sau cel puțin prezumția existenței dreptului de proprietate al solicitantului asupra imobilului, la data preluării abuzive; în absența unor probe contrare, existența și, după caz, întinderea dreptului de proprietate se prezumă a fi cea recunoscută în actul normativ sau de autoritate prin care s-a dispus măsura preluării abuzive sau s-a pus în executare o astfel de preluare; în absența unor probe contrare, persoana individualizată în actul normativ sau

de autoritate prin care s-a dispus sau, după caz, s-a pus în executare măsura preluării abuzive este presupusă că deține imobilul sub nume de proprietar.

70. În același sens, normele metodologice de aplicare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 94/2000, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.164/2002, cu modificările ulterioare, definesc, prin pct. 13 subsumat art. 1 alin. (9) teza finală din ordonanța de urgență, sintagma „acte doveditoare”, arătându-se că acestea se referă la:

„a) orice înscrisuri care atestă dreptul de proprietate al solicitantului asupra imobilului, la data preluării abuzive (act de vânzare-cumpărare, tranzacție, donație, extras de carte funciară, act sub semnătură privată etc.);

b) orice acte juridice sau declarații care permit încadrarea preluării ca fiind abuzivă, cu titlu sau fără titlu;

c) orice acte care întemeiază prezumția existenței dreptului de proprietate al solicitantului asupra imobilului, la data preluării abuzive (extras de carte funciară, istoric de rol fiscal, procesul-verbal întocmit cu ocazia preluării, orice act emanând de la o autoritate din perioada de referință, care atestă direct sau indirect faptul că bunul respectiv aparține solicitantului, pentru mediul rural — extras de pe registrul agricol, începuturi de dovadă scrisă, declarații de martori autentificate);

d) acte care permit recunoașterea calității de beneficiar al retrocedării (actul de înființare, dovada continuării sau reluării activității cultului religios);

e) expertize judiciare sau extrajudiciare de care solicitantul înțelege să se prevaleze în susținerea cererii sale;

f) orice acte sau înscrisuri pe care solicitantul înțelege să le folosească în dovedirea cererii sale.”

71. În privința imobilelor din regiunile Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș și sudul Bucovinei, în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989 a funcționat sistemul real de evidență a imobilelor și a drepturilor dobândite în legătură cu acestea, potrivit Decretului-lege nr. 115/1938. Astfel, s-a păstrat sistemul real introdus anterior anului 1800 de vechiul Cod civil austriac, în care înscrierile în cartea funciară au efect constitutiv de drepturi.

72. În situațiile în care se cere retrocedarea de către o structură a unui cult religios a unor astfel de imobile înscrise în cărți funciare aflate sub imperiul dispozițiilor Decretului-lege nr. 115/1938, se impune coroborarea în materia regimului probator a normelor din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000, în calitate de act normativ special referitor la retrocedare, cu dispozițiile Decretului-lege nr. 115/1938.

73. Potrivit art. 17 din Decretul-lege nr. 115/1938, drepturile reale asupra imobilelor se dobândesc numai dacă între cel care dă și cel care primește dreptul este acord de voință asupra constituirii sau strămutării, în temeiul unei cauze arătate, iar constituirea sau strămutarea a fost înscrisă în cartea funciară. Simetric, drepturile reale se sting numai dacă radierea s-a înscris în cartea funciară cu consimțământul titularului. Potrivit art. 18 din același decret-lege, dispozițiile privitoare la dobândirea sau stingerea drepturilor se aplică și în cazul modificării lor.

74. Ca o consecință a efectului constitutiv de drepturi al înscrierii în cartea funciară, art. 32 și 33 din același act normativ statuează caracterul înscrierii de probă exactă cu privire la dreptul real înscris și titularul acestuia. Cuprinsul cărții funciare poate să fie supus rectificării, în cazurile prevăzute de art. 34 din Decretul-lege nr. 115/1938, respectiv: dacă înscrierea sau titlul în temeiul căruia s-a săvârșit nu au fost valabile; dacă prin înscriere dreptul a fost greșit calificat; dacă nu mai sunt întrunite condițiunile de existență ale dreptului înscris sau au încetat efectele actului juridic în temeiul căruia s-a făcut înscrierea.

75. În concluzie, înscrierile din cartea funciară dovedesc existența și întinderea dreptului, precum și cine este titularul respectivului drept.

76. Ca atare, în cadrul cererilor de retrocedare formulate în temeiul dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 94/2000 nu se poate tinde la demonstrarea existenței dreptului de proprietate în patrimoniul altei persoane decât proprietarul tabular.

77. Cu toate acestea, dacă se susține că proprietarul tabular (spre exemplu, o școală/un colegiu) nu este o persoană distinctă de structura cultului religios care cere retrocedarea, ci este un așezământ creat de aceasta, ca parte componentă, fără personalitate juridică, iar înscrierea așezământului ca proprietar tabular a fost menită să indice apartenența imobilului la o masă patrimonială de afecțiune constituită de respectiva structură, se constată că nu se urmărește probarea contra înscrierilor de carte funciară, ci coroborarea acestor înscrieri cu alte probe, în vederea recunoașterii relației juridice de tipul parte-întreg dintre proprietarul tabular și structura cultului religios, respectiv a apartenenței imobilului la o masă patrimonială de afecțiune ce face parte dintr-un patrimoniu unic, acela al structurii de cult religios.

78. În privința unei astfel de relații juridice sunt relevante în primul rând înscrierile din cartea funciară și actele în baza cărora au avut loc înscrierile, dar și alte probe ce pot fi coroborate cu înscrierile de carte funciară, în temeiul art. 4 alin. (2) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000.

79. Însă, astfel de dovezi nu pot fi unele indirecte, cu valoare probatorie incertă în privința relației juridice pretinse. Unor astfel de probe, care nu conduc nemijlocit la stabilirea raportului afirmat dintre proprietarul tabular și titularul cererii de retrocedare, le lipsește fiabilitatea, nefiind apte să ateste o situație juridică a imobilului diferită de cea reflectată de înscrierile din cartea funciară. Altminteri, ar fi încălcată ierarhia probelor, din perspectiva forței probante, care trebuie recunoscută atât prin interpretarea coroborată a prevederilor Decretului-lege nr. 115/1938 și ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 94/2000, cât și exclusiv în baza cuprinsului ultimului act normativ citat.

80. Astfel, potrivit art. 4 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000 și normelor metodologice de aplicare a acesteia, constituie dovezi asupra calității de fost proprietar, în primul rând, probele directe, de natură să dovedească prin ele însele dreptul de proprietate, numai în subsidiar putând fi administrate probe indirecte. Ierarhia probelor este confirmată de prezumțiile instituite de aceleași dispoziții, legiuitorul statuând că numai în absența unor probe contrare se prezumă, în baza mențiunilor din actul normativ sau de autoritate prin care s-a dispus măsura preluării abuzive sau prin care s-a pus în executare această măsură, calitatea de fost proprietar a celui individualizat cu această calitate, precum și existența și, după caz, întinderea dreptului său de proprietate.

81. Or, în sistemul real de publicitate imobiliară există o probă directă, clară referitoare la titularul dreptului, existența dreptului și întinderea acestuia.

82. Revenind la dovezi care ar întemeia existența dreptului de proprietate al solicitantului asupra imobilului la data preluării abuzive, când teza probatorie este aceea a relaționării parte-întreg între proprietarul tabular și titularul cererii de retrocedare, respectiv apartenența imobilului la un patrimoniu de afecțiune constituit anterior naționalizării de către structura de cult respectivă, este de remarcat că desprinderea unei mase patrimoniale de afecțiune dintr-un patrimoniu are loc prin voința titularului patrimoniului unic, iar un astfel de act de voință este susceptibil de dovedire prin mijloace de probă directe. Asemenea probe pot fi: actul de înființare a unui colegiu sau a unei școli și/sau de conferire a fondului imobiliar destinat susținerii activității colegiului/școlii, statutul colegiului/școlii,

actele în baza cărora s-a înscris dreptul de proprietate în cartea funciară pe numele colegiului/școlii; actele în baza cărora bunurile imobile au intrat în patrimoniul originar.

83. În cauzele în care s-au pronunțat hotărârile judecătorești divergente s-au administrat numai probe indirecte asupra presupusei relații a Eparhiei Reformate din Ardeal cu școlile înscrise ca proprietari tabulari ai imobilelor, precum: ordinele ministrului justiției din Ungaria nr. 2.207/1909 și nr. 19.407/1911 declarative cu privire la apartenența școlilor reformate la Biserica Reformată și dreptul bisericii de a proceda la rectificarea cărților funciare în privința titularului dreptului de proprietate asupra clădirilor școlilor; Autorizația nr. 126 din 21 decembrie 1928 a Ministerului Instrucțiunii — Direcția generală a învățământului particular privind funcționarea unei astfel de școli, în care se arată că școala este „proprietatea Eparhiei Reformate din Ardeal”, reglementări interne ale Bisericii Reformate (codul canonic) care ar atesta apartenența organică a școlilor la corpul bisericii, ca entități bisericești/structuri interne cu scop special educativ.

84. De asemenea, s-au invocat înseși dispozițiile Decretului nr. 176/1948. Însă, conform art. I din acest act normativ de naționalizare, au fost recute în proprietatea statului nu numai bunuri imobile care au aparținut bisericilor, ci și cele aparținând „comunităților religioase, asociațiilor particulare, cu sau fără scop lucrativ, și, în general, particularilor, persoane fizice sau juridice” care „au servit funcționării școlilor de învățământ trecute”. În anexa cuprinzând școlile particulare și confesionale supuse naționalizării este utilizată sintagma „școala (...) a Bisericii Reformate”. Dar, această referire nu are indubitabil conotația recunoașterii calității școlii de parte componentă locală a structurii de cult, cunoscut fiind că astfel de școli erau într-o legătură sinergică cu biserica al cărei învățământ confesional îl promovau.

85. Aceleași considerații se impun și cu privire la reglementările interne ale Bisericii Reformate. Spre exemplu, Legea I privind constituirea și organizarea bisericii, adoptată de cel de-al doilea sinod național reformat din Budapesta, deschis la 10 noiembrie 1904, are un pur caracter declarativ, generalizator, menționând la pct. 3 că „Școlile (...) aparținând Bisericii Reformate din Ungaria, ca instituții aflate în legătură esențială cu libertatea practicării religiei și instrumente de autosusținere a bisericii (...) aparțin cu totul de corpul bisericii și sunt subordonate autorităților bisericești”.

86. În schimb, actul intitulat „Regulamente și instrucțiuni privind învățământul și disciplina pentru Colegiile Bisericii Reformate din Ardeal”, datat 1907, arată în art. 5 că „În cazul Colegiilor Eparhiei Reformate din Ardeal, fiind finanțate de fundații, drepturile susținătorilor școlii sunt exercitate de către adunarea generală a eparhiei, în conformitate cu prevederile paragrafului 98 al Legii Cultelor nr. VI”. Conform art. 6 și art. 14 din același act, adunarea generală eparhială este investită cu dreptul de susținere și supraveghere generală și cu dreptul de administrare a patrimoniului colegiilor, prin ținerea unei evidențe contabil-financiare corespunzătoare, bazată pe documente.

87. Prin urmare, potrivit acestui regulament, colegiile Bisericii Reformate au fost înființate de fundații, ca persoane juridice distincte de biserică sau, cel puțin, patrimoniul lor a fost constituit de alți susținători decât biserica, aceștia putând fi comunitățile religioase, persoane fizice sau persoane juridice constituite în scopul desfășurării unor astfel de activități educative. Bisericii i se recunoaște numai un drept de control asupra activității educative și de administrare a patrimoniului colegiilor.

88. Or, din această perspectivă, este relevantă Decizia Curții Constituționale nr. 618 din 11 octombrie 2016 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 alin. (1) și (9) și art. 4 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000.

89. Conform considerentelor acestei decizii, având în vedere că, potrivit art. 66 din Legea nr. 21/1924, fundațiile sunt actul prin care o persoană fizică sau juridică constituie un patrimoniu distinct și autonom de patrimoniul său propriu pentru a-l destina, în genere, în mod permanent realizării unui scop ideal, de interes obștesc, „nu poate exista identitate între destinatarul actului normativ criticat, în speță cultele religioase — persoane juridice de drept privat și de utilitate publică, al căror scop este practicarea unei credințe religioase, și alte persoane juridice de drept public sau privat, precum fundațiile. Un cult religios, pe de o parte, și o fundație constituită fie de acesta în calitate de unic fondator, fie de stat prin lege specială, pe de altă parte, sunt persoane juridice distincte, astfel încât această diferență de personalitate juridică denotă, în mod firesc, o diferență de patrimonii” (paragrafele 23 și 25). „De altfel, reglementând restituirea imobilelor preluate abuziv către cultele religioase — așadar, a averii/bunurilor comune Bisericii —, astfel încât acestea să le administreze, în acord cu statutele proprii, scopul legiuitorului a fost acela de a asigura mijloacele materiale necesare desfășurării activității spirituale, culturale și sociale a cultelor religioase, în deplin acord cu relația între stat și culte instituită, la nivel constituțional, prin art. 29 alin. (5), potrivit căruia cultele religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, și detaliată, în acest sens specific, la nivel infraconstituțional, prin art. 10 alin. (1) din Legea nr. 489/2006, potrivit căruia cheltuielile pentru întreținerea cultelor și desfășurarea activităților lor se vor acoperi, în primul rând, din veniturile proprii ale cultelor, create și administrate în conformitate cu statutele lor. De aceea legiuitorul a circumstanțiat domeniul de aplicare al actului normativ criticat, în privința persoanelor îndreptățite la restituire, la cultele religioase, în considerarea scopului principal al acestora, respectiv acela de manifestare a credinței religioase în mod colectiv, scop care diferă, de la caz la caz, de obiectul de activitate al fundațiilor, indiferent de natura lor” (paragraful 29).

90. În același sens trebuie citată dezlegarea dată prin Decizia nr. 29 din 9 noiembrie 2020, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 42 din 14 ianuarie 2021, conform căreia

95. Fiind întrunite dispozițiile art. 514 din Codul de procedură civilă, în temeiul dispozițiilor art. 517 alin. (1) din același cod,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție și, în consecință, stabilește că:

În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 1 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000 privind retrocedarea unor bunuri imobile care au aparținut cultelor religioase din România, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și art. 32—34 din Decretul-lege nr. 115/1938 pentru unificarea dispozițiilor privitoare la cărțile funciare, cu modificările ulterioare, sintagma „imobile care au aparținut cultelor religioase” are în vedere exclusiv patrimoniul unităților componente ale cultelor religioase, iar nu și patrimoniul unor așezăminte distincte, înscrise în cartea funciară ca proprietari tabulari.

În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 4 alin. (2)—(5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000 și art. 32—34 din Decretul-lege nr. 115/1938, o structură a unui cult religios poate dovedi calitatea de fostă proprietară a imobilului a cărui retrocedare o solicită, în sensul că proprietarul tabular a fost un așezământ al său, căruia i-a conferit o masă patrimonială de afecțiune prin divizarea patrimoniului său unic, numai prin mijloace de probă directe cu privire la situația juridică pretinsă.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 13 noiembrie 2023.

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CORINA-ALINA CORBU

Magistrat-asistent,
Mihaela Lorena Repana

ACTE ALE BĂNCII NAȚIONALE A ROMÂNIEI

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

C I R C U L A R Ă**privind rata dobânzii plătite la rezervele minime
obligatorii constituite în lei începând cu perioada
de aplicare 24 noiembrie—23 decembrie 2023**

Având în vedere dispozițiile art. 5 și ale art. 8 alin. (3) din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României,

în aplicarea prevederilor art. 15—17 din Regulamentul Băncii Naționale a României nr. 6/2002 privind regimul rezervelor minime obligatorii, cu modificările și completările ulterioare,

în temeiul art. 48 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României,

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României h o t ă r ă ș t e:

Articol unic. — Începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie—23 decembrie 2023, rata dobânzii plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei este de 0,82% pe an.

Președintele Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României,
Mugur Constantin Isărescu

București, 18 decembrie 2023.

Nr. 57.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

C I R C U L A R Ă**privind rata dobânzii plătite la rezervele minime
obligatorii constituite în euro începând cu perioada
de aplicare 24 noiembrie—23 decembrie 2023**

Având în vedere dispozițiile art. 5 și ale art. 8 alin. (3) din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României,

în aplicarea prevederilor art. 15—17 din Regulamentul Băncii Naționale a României nr. 6/2002 privind regimul rezervelor minime obligatorii, cu modificările și completările ulterioare,

în temeiul art. 48 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României,

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României h o t ă r ă ș t e:

Articol unic. — Începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie—23 decembrie 2023, rata dobânzii plătite la rezervele minime obligatorii constituite în euro este de 0,10% pe an.

Președintele Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României,
Mugur Constantin Isărescu

București, 18 decembrie 2023.

Nr. 58.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

C I R C U L A R Ă
privind rata dobânzii plătite la rezervele minime
obligatorii constituite în dolari începând cu perioada
de aplicare 24 noiembrie—23 decembrie 2023

Având în vedere dispozițiile art. 5 și ale art. 8 alin. (3) din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României,

în aplicarea prevederilor art. 15—17 din Regulamentul Băncii Naționale a României nr. 6/2002 privind regimul rezervelor minime obligatorii, cu modificările și completările ulterioare,

în temeiul art. 48 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României,

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României h o t ă r ă ș t e:

Articol unic. — Începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie—23 decembrie 2023, rata dobânzii plătite la rezervele minime obligatorii constituite în dolari este de 0,35% pe an.

Președintele Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României,
Mugur Constantin Isărescu

București, 18 decembrie 2023.
Nr. 59.

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro
Adresa Centrului pentru relații cu publicul este: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.
Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78, e-mail: concursurifp@ramo.ro, convocariaga@ramo.ro
Pentru publicări, încărcați actele pe site, la: <https://www.monitoruloficial.ro>, secțiunea Publicări.

